

Mavi Sakal

Max Frisch 15 Mayıs 1911'de Zürih'te doğdu. Babası mimardı ve Max ailenin ikinci erkek çocuğuydu. 1930 yılında Zürih Üniversitesi'nde başladığı Alman Edebiyatı öğrenimini, babasının ölümü üzerine ekonomik sebeplerle yarıda bırakmak zorunda kalarak gazeteciliğe başladı ve *Neue Zürcher Zeitung*'da muhabirlik yaptı. 1936-1940 arasında yine Zürih'te mimarlık eğitimi gördü ve 1941'de mezun oldu; savaş çıkınca sınıra gönderildi. Henüz lisedeyken başladığı yazarlığı bu yıllarda sürdüren Frisch, II. Dünya Savaşı'nda İsviçre ordusunda askeri hizmette bulunduktan sonra bir süre yazarlıkla mimarlığı beraber yürüttü, fakat kendini bütünüyle yazarlığa adayabilmek için 1955'te mimarlığı bıraktı. Ses getiren ilk önemli eseri *Stiller* (1954) oldu. Amerika, Meksika, Rusya, Japonya ve İsrail'de de yaşayan İsviçreli yazar, tiyatro oyunları ve günlükleriyle de ünlüdür. Brecht sonrası tiyatrodan Alman dilinde yazan en önemli isimlerdendir. Eserlerinde kimlik sorunsalı, yabancılaşma, modern toplumun ahlaki açmazları temalarını araştırdı. Georg Büchner Ödülü'nün yanı sıra Conrad Ferdinand Meyer Ödülü, Büyük Schiller Ödülü, Heinrich Heine Ödülü ve Alman Yayıncılar Barış Ödülü'nü de alan Max Frisch yaşamı boyunca, gerek kendi tercihleriyle gerek birlikte olduğu kadınların arzusuna uyarak çeşitli şehirlerde; Roma'da, Meksika'da, Ticino'da, Berlin'de yaşadı, 4 Nisan 1991'de Zürih'te öldü.

Başlıca kitapları:

Oyun: *Nun singen sie wieder* (1946); *Die chinesische Mauer* (1947); *Santa Cruz* (1947); *Graf Öderland* (1951, Öderland Kontu); *Don Juan oder die Liebe zur Geometrie* (1953, Don Juan ya da Geometri Aşkı); *Biedermann und die Brandstifter* (1958, Biedermann ile Kundakçılar); *Andorra* (1961); *Biographie* (1967, Biyografi).

Roman: *Homo Faber: Ein Bericht* (1957, Homo Faber); *Stiller* (1954); *Mein Name sei Gantenbein* (1964); *Montauk: Eine Erzählung* (1975, Montauk); *Blaubart* (1982, Mavi Sakal).

Günlük: *Blätter aus dem Brotsack* (1939); *Tagebuch* (1946-1949); *Tagebuch* (1966-1971).

Dürin Tunç Boğaziçi Üniversitesi Çeviribilim bölümünden yüksek lisans derecesi aldı. Aynı alanda öğretim görevlisi olarak çalıştı. Editörlük ve çevirmenlik yapıyor.

Max Frisch'in
YKY'deki kitapları:

Stiller (1996)
Günlükler 1946-1949 (2008)
Günlükler 1966-1971 (2008)
Montauk (2019)
Mavi Sakal (2019)

MAX FRISCH

Mavi Sakal

Roman

Çeviren
Dürrin Tunç



YAPI KREDİ YAYINLARI

Yapı Kredi Yayınları - 5504
Modern Klasikler
Edebiyat - 1576

Mavi Sakal / Max Frisch
Özgün adı: **Blaubart**
Çeviren: **Dürrin Tunç**

Kitap editörü: **Ersel Topraktepe**
Düzeltili: **Çetin Şan**

Kapak tasarımı: **Davut Yücel**
Sayfa tasarımı: **Mehmet Ulusel**
Grafik uygulama: **Akgül Yıldız**

Baskı: Elma Basım Yayın İletişim Hizmetleri San. Tic. Ltd. Şti.
Tevfikbey Mah. Halkalı Cad. No: 162/7
Küçükçekmece / İstanbul
Tel: 0212 697 30 30
Sertifika No: 12058

Çeviriye temel alınan baskı: Shurkamp Taschenbuch Verlag, 2015
1. baskı: İstanbul, Kasım 2019
ISBN 978-975-08-4625-0

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 2017
Sertifika No: 44719

© Suhrkamp Verlag Frankfurt am Main 1982
All rights reserved by and controlled through Suhrkamp Verlag Berlin

Bütün yayın hakları saklıdır.

Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
İstiklal Caddesi No: 161 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0212) 252 47 00 Faks: (0212) 293 07 23
<http://www.ykykultur.com.tr>
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
[facebook.com/YapıKrediKulturSanatYayincilik](https://www.facebook.com/YapıKrediKulturSanatYayincilik)
twitter.com/YKYHaber
[instagram.com/yapikrediyayinlari](https://www.instagram.com/yapikrediyayinlari)

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık
PEN International Publishers Circle üyesidir.

MAVİ SAKAL

- Bu kravat size tanıdık geliyor mu, Bay Schaad?
— Daha önce göstermişlerdi.
— Bu, bildiğiniz gibi, maktulü boğmak için kullanılan kravat, muhtemelen maktul havasızlıktan çoktan ölmüştü ama fail, belli ki ağzına tıklmış kadın bağının onu öldürmeye yetmeyeceğini düşünüp bir de bu kravatı kullanmış.
— Katil ben değilim.
— Sorumu anladınız mı?
— Evet.
— Bu kravat sizin mi, değil mi?
— Olabilir de...
— Evet mi, hayır mı?
— Kendimi onun evindeyken kendi evimdeymiş gibi hissediyordum, bunu söylemişim, belki de hava sıcak olduğu için kravatımı çıkarmışımdır. Olmayacak şey değil. Onun evinde sadece gündüzleri bulunurdum. Bunu söylemişim. Belki de gerçekten orada unuttuğumdur, kravatı yani, mümkün. Sokağa her çıktığımda kravat takmam, onun evinde kalmıştır.
— Doktor Schaad...
— Olmayacak şey değil.
— Önümüzdeki adli tıp raporu kuşkuyla yer bırakmıyor: Bu sizin kravatınız.

Delil yetersizliğinden beraat...
İnsan bununla nasıl yaşar?
Elli dört yaşımıdayım.

- Bay Schaad, öyleyse o cumartesi akşam üstü, Rosalinde Z. Horn sokağındaki evinde, sizin kravatınızla boğulduğu sırada nerede olduğunuzu hatırlamıyorsunuz, nerede olduğunuzu hâlâ söyleyemiyorsunuz...

Bilardo iyi geliyor. Artık ıstakayı titretmiyor, usulca, sektirmeden vuruyorum, böylece top güzelce yuvarlanıyor. Her akşam oynayınca insan, eli ustalaşıyor, dikkat gerektiren cüretkâr bir hamle sırasında daha güvenli ve serinkanlı oluyor. Artık üst üste üç dört sayı yapılabiliyorum. İskalayıp da sıra rakibime gelince, ben de mecburen yeşil masanın yanında durup rakibimin ıskalamasını bekliyorum, bu sırada ıstakama mavi tebeşir sürerken yine savcının sesini duyuyorum:

—Yani eski asistanınızdan Rosalinde Z.'nin cumartesi günü öldürüldüğünü duyduğunuzda günlerden pazartesiydi, muayenehaneye geldiniz ve hiçbir şeyden haberiniz yokmuş gibi davrandınız...

— Pazar günleri gazete çıkmaz.

— Bu yüzden mi hiçbir şeyden haberiniz yoktu?

— Doğru.

— Doktor Schaad, öyleyse nasıl oldu da asistanınıza hemen Rosalinde Z. boğuldu mu diye sordunuz?

— Aklıma ilk gelen buydu.

— Boğulmak niye?

— Orospuları genellikle boğarak öldürürler.

İnsan tek başına da bilardo oynayabilir. Ben ıskalayıp da sıra rakibime geldiğinde, ortada rakip yoksa üç topu elimle dört bir yana fırlatırım, hem de körlemesine ve şiddetle; o kadar ki toplar birbirine vurunca çat diye ses çıkar. Rakibimin yerine rastlantıyı koyarım. Hile yapmam, bir anlamı yoktur, toplar nihayet durunca her pozisyon kabulümdür.

— Neden yalan söylüyorsunuz? Söylediğiniz hiçbir şeyi kanıtlamıyorsunuz, Doktor Schaad. Neden itiraf etmiyorsunuz?

Topumun nasıl gideceğini biliyorsam, ıstakayı yerleştirdiğimde, kendisi vurmuyup da vuran ıstakayı sabitleyen elim, sol elim hiç kımıldamıyor.

— Peki öyleyse cenazeye neden gitmediniz Bay Schaad? Sizi gitmekten alıkoyacak acil bir işiniz yoktu. Bu da yalan!

Muayenehanenizde kalıp hafif bir hepatit vakasını muayene ettiniz, o arada da bir turizm şirketiyle telefonda uzunca bir görüşme yaptınız. O gün Zürih'te olmanıza rağmen cenazeye gitmemeniz tuhaf değil mi Doktor Schaad? Ne de olsa Rosalinde Z. bir zamanlar karınızdı...

Bazen basit bir üçtopu bile bir türlü beceremediğimde ıstakamı değiştirim. Belki de sorun ıstakadadır, uzun olanı var, kısa olanı var. Vuruş yapmak için yeniden yeşil masaya eğilmeden önce ıstakaya tebeşir sürmem gerekir ve bu kısacık arada, sıra yine savcıya gelir:

— Rosalinde Z.'ye yaptığımız düzenli ziyaretlere gelince: Onun bu evde ne iş yaptığını biliyordunuz öyleyse?

— Evet.

— Bu sizi rahatsız etmedi mi?

— Hayır.

— Doktor Schaad, Rosalinde'yle evliyken onun bir keresinde, hasta annesiyle kaldığı için gece yarısı hâlâ eve gelmemiş olması şöyle dursun, başka birisiyle sadece dans etmesine bile tahammülünüz yokmuş. Doğru mu bu? Bütün arkadaşlarınız ölçüsüz kıskançlığınızın farkındaymış. Bir tanığın ifadesiyle köpek gibi acı çekiyormuşsunuz.

— Evlilik boyunca, olabilir...

— Sonra çekmediniz mi?

— Hayır.

— Oraya kimlerin girip çıktığını biliyor muydunuz?

— Bu onun meslek sırrıydı.

— Öyleyse Rosalinde Z.'nin geceyi onunla geçiren müşterileri olduğunu biliyordunuz ve bu durum sizi hiç üzmedi, öyle mi Doktor Schaad?

— Hayır.

— Bunu nasıl açıklayacaksınız?

— Arkadaş olmuştuk.

— Arkadaş olmuştunuz...

— Artık kuşkularla yaşamıyordum.

Bir sonraki sayıyı, o an denk gelen en basit biçimde almaya çalışmakla iş bitmez. Üç topun sayıyı aldıktan sonraki pozisyonunu da

düşünmek gerekir. İki bantın üstü zordur; ama başarılırsanız ondan sonraki sayıyı almak neredeyse kesindir.

— Demek sanığı defalarca gördünüz Bay Bickel. Merdivende başka ziyaretçiler de gördünüz mü?

— Ben sadece gündüzleri çalışıyorum.

— Öğle önceleri siz çalıştığınız sırada evden çıkan erkekleri görmüyor muydunuz hiç? Görüyor idiyse, zamanla tanıdığınız herhangi birini, ismen olmasa bile, hatırlıyor musunuz?

— Benim işim bekçilik değil...

— Gözleriniz görüyor ama.

— Sadece bu durumu umursamadığımı söyleyebilirim, Madame Zogg ne zaman posta kutusuna bakmaya gitse bana selam verirdi. Başka apartmanlarda da kapıcılık yapıyorum, bazen oralarda da bir adamın sabah sabah, oturmadığı bir evden çıktığı, sonra da ev sahibesinin kocası yanındayken onunla görüşmüyormuş gibi yaptığı olur. Benden ne öğrenmek istediğinizi bilmiyorum.

— Yani sanığı görüyordunuz...

— Gündüzleri, evet, bazen.

— O cumartesi gördünüz mü?

— Hayır.

— Bay Bickel, polise verdiğiniz ilk ifadeyle çelişkiye düşüyorsunuz: O gün Bay Schaad asansöre binemedi, merdivenden çıktı demiştiniz.

— Karım görmüş.

— Kendiniz görmediniz mi?

— Ben bodruma inmiştim.

— Öyleyse şüphelinin, o cumartesi günü asansör çalışmadığı için merdivenleri çıkarken elinde bir buket çiçek, mesela zambak olup olmadığını söyleyemezsiniz?

— Hayır.

— Bodrumda işiniz vardı...

— Dedim ya, kapısını yağlamam gerektiği için asansör devre dışıydı, zaten bunun için bodruma inmiştim.

— Saat kaçtı Bay Bickel?

— On bir on iki arası.